

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Veileder for reinbeitedistriktenes arbeid med arealsaker

NIBIO RAPPORT | VOL. 8 | NR. 19 | 2022

Finn-Arne Haugen
Divisjon for kart og statistikk

TITTEL/TITLE

Veileder for reinbeitedistriktenes arbeid med arealsaker

FORFATTER(E)/AUTHOR(S)

Finn-Arne Haugen

DATO/DATE:	RAPPORT NR./ REPORT NO.:	TILGJENGELIGHET/AVAILABILITY:	PROSJEKTNR./PROJECT NO.:	SAKSNR./ARCHIVE NO.:
04.02.2022	8/19/2022	Åpen	52399-3	22/00163
ISBN:	ISSN:	ANTALL SIDER/ NO. OF PAGES:	ANTALL VEDLEGG/ NO. OF APPENDICES:	
978-82-17-03010-2	2464-1162	21		

OPPDRAUGSGIVER/EMPLOYER:

Landbruks- og matdepartementet

KONTAKTPERSON/CONTACT PERSON:

Silje Trollstøl

STIKKORD/KEYWORDS:

Reindrift, arealsaker, arealplanlegging

FAGOMRÅDE/FIELD OF WORK:

Offentlig planlegging

SAMMENDRAG/SUMMARY:

Veilederen er skrevet for reinbeitedistriktenes som hjelp i deres arbeid med å sikre reindriftsnæringas interesser i arealplaner. Det stilles strenge krav til hvordan reindriftsnæringa skal ivaretas i offentlig planlegging. Kommunal og regional arealplanlegging er regulert av plan- og bygningsloven. Den beskriver både innholdet i arealplaner og krav til planprosesser. Opplegg for medvirkning, høring og konsultasjoner skal sikre reindriftsnæringas deltagelse i planprosesser. I tillegg har statsforvalteren som reindriftsmyndighet og Sametinget sentrale roller. Planmyndighetene er ansvarlig for å organisere planprosessene på en forsvarlig måte.

Det er svært viktig for reindriftsnæringa at de deltar aktivt i planprosesser. Planmyndighetene er avhengig av nøyaktig informasjon om næringas arealbruk for å kunne ta hensyn til dette i planene. De viktigste informasjonskildene er distriktsplaner, reindriftas arealbrukskart og tradisjonell kunnskap.

Offentlig regulering av arealbruk skjer også gjennom annet lovverk enn plan- og bygningsloven. De viktigste er konsesjoner for energiproduksjon og mineralutvinning. Verneplaner og tilrettelegging for ulike typer ferdsel kan også påvirke reindrifta. Slike saker følger i stor grad plan- og bygningslovens krav om hensyn til reindrift og involvering fra reindriftsnæringa. Ved arealplaner og andre større arealtiltak skal konsekvensene for reindrift utredes. Det er krav om aktiv medvirkning fra reindriftsnæringa og at utreder har tilgang til reindriftsfaglig kompetanse.

LAND/COUNTRY:

Norge

GODKJENT /APPROVED

Hildegunn Norheim

NAVN/NAME

PROSJEKTLEDER /PROJECT LEADER

Jo Jorem Aarset

NAVN/NAME

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Forord

Landbruks- og matdepartementet har bedt NIBIO om å utarbeide veiledningsmaterieil for reindriftsnæringa. Oppdraget er gitt etter resultatene av reindrifftsavtalen 2021/2022. En del av dette oppdraget gjelder veileder for reinbeitedistriktene arbeid med arealsaker, som denne rapporten omhandler.

Det finnes flere veiledere om arealplanlegging og planprosesser beregnet for planmyndighetene. Det er også veiledere om arealplanlegging og reindrift. De mest aktuelle er listet på side 5 i rapporten. Disse veilederne er brukt som utgangspunkt ved utarbeidelse av denne veilederen.

Offentlig planlegging er underlagt et omfattende lovverk som det er utfordrende å gi en kortfattet, men likevel korrekt og lett forståelig gjengivelse av. I denne veilederen er det gjort forenklinger i beskrivelser av planprosesser og de ulike aktørenes roller, som nok kan oppfattes som upresist beskrevet av lesere med planfaglig kompetanse. Veilederen er beregnet for reindriftsnæringa og er forsøkt skrevet slik at man skal kunne ha nytte av den selv om man ikke har planfaglig kompetanse. Forenklinger har dermed vært nødvendig. Noen planfaglige begreper i teksten kommer man likevel ikke utenom.

Vi antar at etter praktisk bruk av veilederen vil noen ha tanker om endringer som kan gjøres for å forbedre innholdet. Send gjerne slike forslag til forfatteren. Det vil bli vurdert tatt med i en senere versjon av veilederen.

Avtalepartene oppnevnte en referansegruppe for arbeidet med veiledningsmateriellet. Den har bestått av:

Anna Kristine Sokki Bongo, Norske reindrifftsamers landsforbund
Per Johan Anti, Norske reindrifftsamers landsforbund
Tom Lifjell, Norske reindrifftsamers landsforbund
Håvard Alexander Hagen, Landbruksdirektoratet
Biret Risten Eira, Statsforvalteren i Troms og Finnmark
Silje Trollstøl, Landbruks- og matdepartementet

Vi takker referansegruppa for nyttige innspill i arbeidet med veilederen.

Fra NIBIO har følgende personer vært involvert: Finn-Arne Haugen er faglig ansvarlig, har utformet figurer og skrevet teksten til veilederen. Geir-Harald Strand har bidratt med faglig veiledning og kvalitetssikring. Jo Jorem Aarseth har ledet prosjektet.

Ås, 06.01.2022

Hildegunn Norheim

Divisjonsdirektør

Innhold

1	Innledning.....	5
2	Viktige informasjonskilder som reindrifts-næringa kan bruke i planprosesser	6
2.1	Informasjonskilder	6
2.2	Reindriftas arealbrukskart	6
2.3	Distriktsplaner	7
2.4	Tradisjonell kunnskap	7
3	Arealplanlegging etter plan- og bygningsloven	8
3.1	Nasjonale forventninger og planer	8
3.2	Planprosess kommunale og regionale planer	8
3.3	Planstrategi	10
3.3.1	Saksgang og innhold	10
3.3.2	Reindriftsnæringas påvirkningsmuligheter	10
3.3.3	Statsforvalteren og Sametingets påvirkning	10
3.4	Planprogram	11
3.4.1	Saksgang og innhold	11
3.4.2	Reindriftsnæringas påvirkningsmuligheter	11
3.4.3	Statsforvalteren og Sametingets påvirkning	12
3.5	Arealplaner	13
3.5.1	Saksgang og innhold	13
3.5.2	Reindriftsnæringas påvirkningsmuligheter	14
3.5.3	Statsforvalteren og Sametingets påvirkning	16
4	Dispensasjon fra plan	18
4.1	Vurdering av søknader om dispensasjon	18
4.2	Saksgang og reindriftsnæringas påvirkningsmuligheter	18
5	Tiltak og planer etter annet lovverk	19
5.1	Generelle bestemmelser	19
5.2	Konsesjoner	19
5.3	Verneplaner	19
5.4	Snøscooterløyper	19
6	Konsekvensutredninger	20
6.1	Krav og innhold i konsekvensutredninger	20
6.2	Ansvarlig myndighet	20
6.3	Reindriftsnæringas påvirkningsmuligheter	21

1 Innledning

Denne veilederen er utarbeidet for reinbeitedistriktene og beregnet som hjelp i arbeidet med å sikre reindriftsnæringas interesser i planprosesser. Det er lagt vekt på arealplaner og tiltak som behandles etter plan- og bygningsloven, men planer og tiltak etter annet lovverk er også omtalt.

Den samiske reindrifftsretten har grunnlag i alders tids bruk og sedvane innenfor det samiske reinbeiteområdet. Reindriffta er regulert gjennom reindrifftsloven som gir en nærmere definisjon av innholdet i disse rettighetene, samt en regulering og styring av utøvelsen. Dette må planmyndighetene forholde seg til og det kan ikke settes til side gjennom arealplaner.

Det stilles strenge krav til hvordan hensynet til reindriftsnæringa skal ivaretas i planer og i gjennomføring av tiltak. Grunnloven slår fast at kommunale, regionale og statlige myndigheter er forpliktet til å gjøre hensynet til samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv til gjenstand for særskilt behandling og vurdering i samfunnsplanlegging generelt, og arealplanlegging spesielt. Denne forpliktelsen følger også av ILO-konvensjonen nr. 169 om urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater. Plan- og bygningsloven § 3-1 slår fast at oppgaver og hensyn med planlegging etter loven bl.a. er å «sikre naturgrunlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv».

Å legge til rette for medvirkning er en viktig del av planmyndighetenes ansvar. Medvirkning betyr at reindriftsnæringa har rett til å delta i planprosesser som kan påvirke reindriffta, og de skal bli forelagt konkrete planforslag til uttalelse før de vedtas. Dette gjelder både saker som behandles etter plan- og bygningsloven, og saker etter annet lovverk hvor areal disponeres til bestemte formål.

Konsultasjonsretten gir samiske interesser rett til å bli konsultert i saker som angår dem direkte. Den gjelder i saker som behandles av statlige myndigheter og underliggende virksomheter, fylkeskommuner og kommuner. Retten til konsultasjon er hjemlet i sameloven, men også nedfelt i ILO-konvensjonen nr. 169. Konsultasjoner skal sikre at samiske interesser kommer tidlig inn i planprosesser, og at det er en reell mulighet til å påvirke beslutningene. Formålet med konsultasjoner er å oppnå enighet om foreslåtte tiltak.

Listen under viser veiledere beregnet for planmyndighetene. De kan også benyttes av reindriftsnæringa dersom det er behov for mer dyptgående informasjon om planprosesser enn hva denne veilederen gir.

- Reindrift og plan- og bygningsloven, Landbruks- og matdepartementet 2021.
Lenke: <http://regjeringen.no/no/dokumenter/reindrift-og-plan-og-bygningsloven/id2846344/>
- Kommuneplanens arealdel, Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2021.
Lenke: <http://regjeringen.no/no/dokumenter/kommuneplanens-arealdel/id2845096/>
- Konsekvensutredning for planer etter plan- og bygningsloven, Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2021.
Lenke: <https://regjeringen.no/no/dokumenter/veileder-om-konsekvensutredning-for-planer-etter-plan-og-bygningsloven/id2864622/>
- Sametingets planveileder, Sametinget 2021.
Lenke: <http://sametinget.no/areal-klima-og-miljo/nyttige-ressurser/sametingets-planveileder-dokument/>
- Veileder for kommuner og fylkeskommuner om konsultasjoner med samiske interesser. Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2021.
Lenke: <http://regjeringen.no/no/dokumenter/veileder-for-kommuner-og-fylkeskommuner-om-konsultasjoner-med-samiske-interesser/id2868782/>
- Medvirkning i planlegging, Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2014.
Lenke: <http://regjeringen.no/no/dokumenter/Medvirkning-i-planlegging/id764244/>
- Kommuneplanprosessen – samfunnsdelen – handlingsdelen, Miljøverndepartementet 2012.
Lenke: <http://regjeringen.no/no/dokumenter/kommuneplanprosessen-samfunnsdelen/id679401/>
- Kommunal planstrategi, Miljøverndepartementet 2011.
Lenke: <http://regjeringen.no/no/dokumenter/kommunal-planstrategi/id652436/>

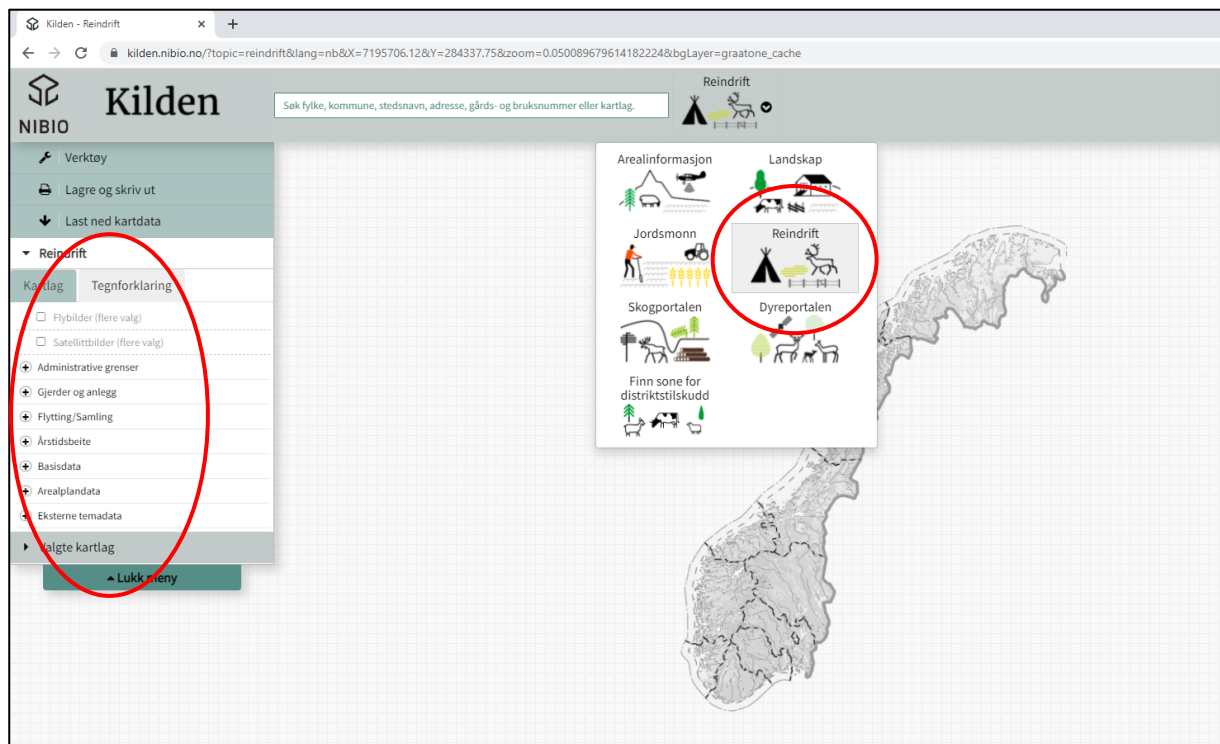
2 Viktige informasjonskilder som reindrifts- næringa kan bruke i planprosesser

2.1 Informasjonskilder

Når reinbeitedistriktene deltar i planprosesser er det viktig at de bidrar med så nøyaktig og korrekt informasjon om reindrifts arealbruk som mulig. Det er i hovedsak tre informasjonskilder som er aktuelle å bruke for distriktene: Reindrifts arealbrukskart, distriktsplaner og tradisjonell kunnskap.

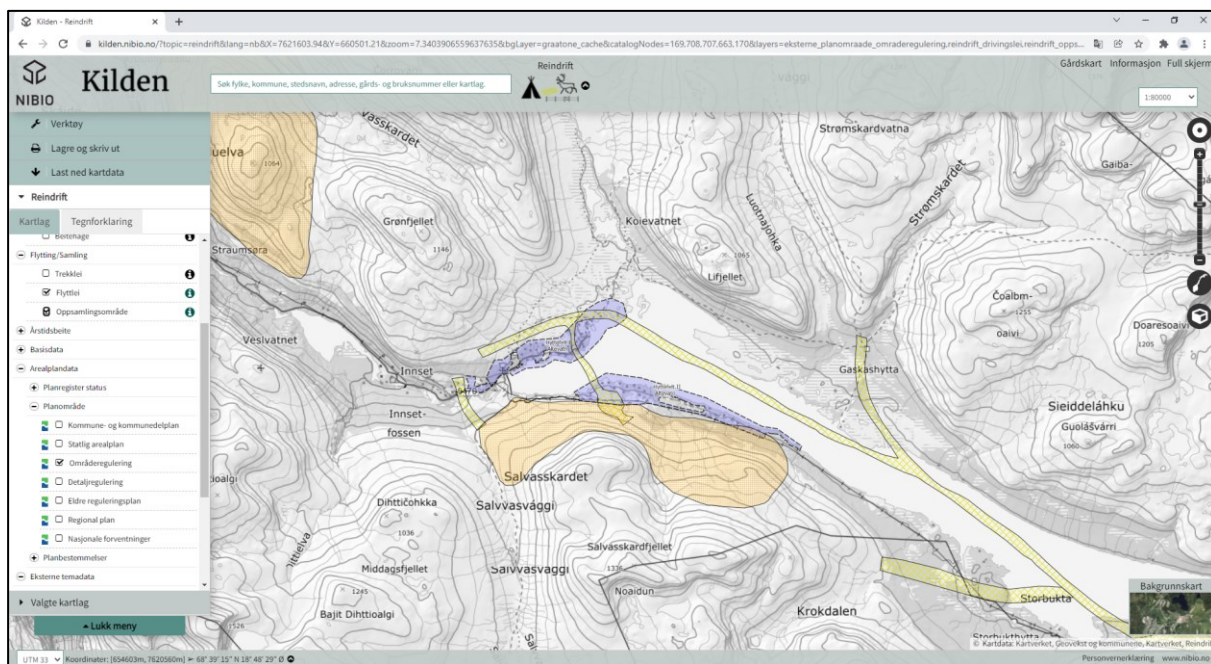
2.2 Reindrifts arealbrukskart

Reindrifts arealbrukskart er tilgjengelig på kartportalen <http://kilden.nibio.no>. For å få frem reindriftskartene klikker du på symbolet «Reindrift» og velger «kartlag» i menyen til venstre (se figur 1). Zoom inn for å se ønsket område.

Figur 1. Åpningsvinduet i kartportalen kilden.nibio.no og hvordan få frem reindrifts arealbrukskart

Kartene viser hovedtrekkene i reinbeitedistriktenes arealbruk. Distriktene må forvise seg om at kartene er riktige i forhold til gjeldende arealbruk, slik at kommunen kan legge disse til grunn når de skal ta hensyn til reindriftsnæringas arealbehov. Dersom distriktene mener at kartene inneholder feil eller mangler må de bidra til at kartene oppdateres. I løpet av 2022 vil alle distriktene kunne ajourholde sine arealbrukskart gjennom en web-løsning. Hvordan dette skal gjøres er forklart på Landbruksdirektoratets nettside <http://www.landbruksdirektoratet.no/nb/reindrift/ordninger-for-reindrift/ajourhold-av-reindriftens-arealbrukskart>

Figur 2. Utsnitt av reindriftras arealbrukskart på kilden.nibio.no som viser flyttleier (gul farge), oppsamlingsområder (oransje farge) og reguleringsplan for hyttefelt ved Altevatn, Bardu kommune (blå farge)

2.3 Distriktsplaner

Distriktsplanene er reindriftsnæringas egne planer og skal bl.a. inneholde opplysninger som er relevante for å ivareta reindrifta i den offentlige planleggingen. Distriktsplanene er et viktig grunnlag for myndighetene i planprosesser. Reinbeitedistriktene bør holde kommunene orientert om utarbeidelsen av distriktsplanen slik at kommunens kunnskap og forståelse for reindriftras arealbruk styrkes. Det er viktig at vedtatt distriktsplan oversendes berørte kommuner, fylkeskommuner og statsforvalteren. Det er også en fordel om de er tilgjengelig via Internett, for eksempel på statsforvalterens eller NRLs internetsider.

2.4 Tradisjonell kunnskap

Tradisjonell kunnskap er en sentral del av kunnskapsgrunnlaget i planprosesser. Den er viktig for at offentlige myndigheter skal få en oppdatert og mer detaljert kunnskap om distriktenes arealbruk enn det som kommer frem gjennom distriktsplanen og arealbrukskartene. Mye av tradisjonskunnskapen er muntlig og basert på erfaringer gjennom generasjoner. Samtidig er den i kontinuerlig utvikling i takt med endrede vilkår og forutsetninger for reindrifta. For å gjøre det mulig å ta slik informasjon med i planprosessene er det avgjørende at reindriftsnæringa stiller opp og deltar på møter og arrangementer i forbindelse med planprosessen. Planmyndighetene skal legge spesielt til rette for reindriftsutøvernes deltagelse, for eksempel gjennom egne møter, dersom dette er nødvendig for en aktiv medvirkning. Dette følger både av plan- og bygningsloven § 5-1 og ILO-konvensjonen nr. 169.

3 Arealplanlegging etter plan- og bygningsloven

3.1 Nasjonale forventninger og planer

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging utarbeides hvert fjerde år. Dette omfatter også forventninger til hvordan reindrifta skal hensyntas i regional og kommunal planlegging. Nasjonale forventninger legger grunnlaget for regionale og kommunale planstrategier, og for statlige myndigheters deltagelse i planprosessene, herunder eventuelle innsigelser. Som grunnlag for å ivareta reindriftsnæringa i kommunal og regional planlegging kan reinbeitedistriktene vise til de nasjonale forventningene i sin argumentasjon overfor planmyndighetene. Det til enhver tid gjeldende dokumentet for «Nasjonale forventninger til kommunal og regional planlegging» kan søkes opp på nettsiden <http://regjeringen.no>.

Departementet kan be en kommune om å utarbeide kommuneplanens arealdel eller reguleringsplan dersom det er nødvendig av hensyn til viktige statlige eller regionale utbyggings-, anleggs- eller vernetiltak. Departementet kan også selv utarbeide og vedta slike planer, og trer da inn i kommunestyrets myndighet. Planprosessen er da som beskrevet i kapittel 3.4 og 3.5.

Departementet kan bestemme at endelig konsesjon til kraftproduksjonsanlegg etter energiloven, vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven uten videre skal ha virkning som statlig arealplan. Er slikt vedtak kan ikke påklages, men reindriftsnæringa skal involveres i prosessen før konsesjon gis (se kapittel 5).

Dersom statlig arealplan kan få direkte betydning for samisk kultur, næringsutøvelse eller samfunnsliv skal det gjennomføres konsultasjoner med Sametinget og andre berørte samiske interesser. Det kan ikke fremmes innsigelse til statlig arealplan (for mer informasjon om konsultasjon og innsigelse se kapittel 3.5.2).

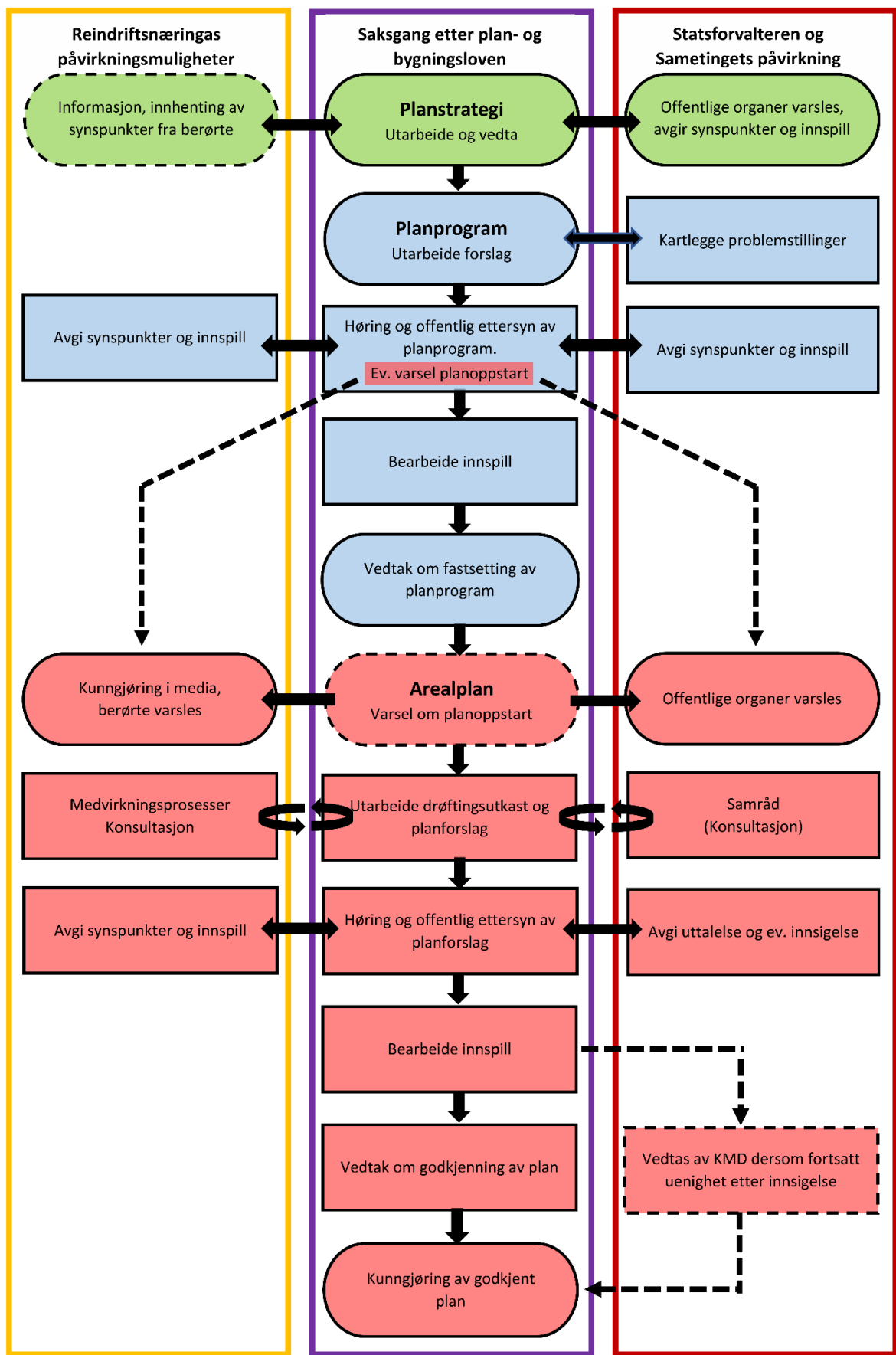
3.2 Planprosess kommunale og regionale planer

Plan- og bygningsloven § 3-1 slår fast at oppgaver og hensyn med planlegging etter loven bl.a. er å «sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv».

I forarbeidene til loven er dette utdypet: «Samisk kultur og livsstil har alltid vært sterkt tilknyttet naturen, til dels sårbar natur, og er derfor avhengig av god ressursforvaltning. Ved planlegging og saksforberedelser er det viktig å ta hensyn til tidligere inngrep i samme område. Reindrifta er en samisk næring og en viktig del av det materielle grunnlaget for samisk kultur. Der hvor reindriftsinteressene blir berørt skal de samlede effektene av planer og tiltak innenfor det enkelte reinbeitedistrikt vurderes».

Figur 3 på neste side viser en skjematisk framstilling av planprosesser i kommunal og fylkeskommunal planlegging. De ulike delene av planprosessen er vist med grønn, blå og rød farge. Figuren har i tillegg tre «søylar» (rammer): Lilla søyle viser kommunens/fylkeskommunens saksgang i planarbeidet. Den gule søylen viser reinbeitedistriktenes medvirkningsmuligheter og når i planprosessen medvirkning skal skje. Den brune søylen viser det samme for statsforvalteren og Sametinget. Samme bruk av farger går igjen i den påfølgende forklarende teksten i resten av kapitel 3. Det som konkret gjelder reindriftsnæringas påvirkningsmuligheter, er omtalt i egne underkapitler merket med gul ramme.

Tilsvarende prinsipp for planprosesser som vist i figur 3 vil også gjelde for en rekke tiltak og planer som behandles etter annet lovverk enn plan- og bygningsloven. Dette er beskrevet i kapittel 5 og 6.

Figur 3. Saksgang ved arealplanlegging etter plan- og bygningsloven

3.3 Planstrategi

3.3.1 Saksgang og innhold

Kommunal planstrategi behandles av kommunestyret minst en gang per valgperiode. Planstrategien skal inneholde en drøfting av kommunens planbehov, herunder langsiktig arealbruk. Dette omfatter også plikten til å sikre naturgrunnlaget for reindrifta som ei samisk næring. Planstrategien kan være et verktøy for å avdekke eventuelle konflikter mellom reindrifta og andre interesser, som senere kan løses gjennom planprosesser. Statsforvalteren som reindriftsmyndighet skal kontaktes når planen kan berøre reinbeiteområder. Kommunen bør legge til rette for medvirkning fra berørte ved utarbeidelse av plan-strategien, men dette er ikke et krav i loven. Forslag til planstrategi skal gjøres offentlig minst 30 dager før kommunestyrets behandling.

Regional planstrategi har som formål å stimulere den fysiske, miljømessige, helsemessige, økonomiske, sosiale og kulturelle utviklingen i en region. Fylkestinget er regional planmyndighet. Regional planstrategi skal utarbeides minst en gang hver valgperiode, og den skal avklare behovet for regionale planer, herunder planer for reindrifta. I vurderingen skal det tas hensyn til om det er planbehov på tvers av kommunegrenser, konflikter mellom reindrift og andre interesser, og arealsituasjonen for det enkelte reinbeitedistrikt i regionen. Reindrifta har behov for store sammenhengende arealer, ofte på tvers av kommune- og fylkesgrenser. Ivaretagelse av reindriftras arealer har dermed et regionalt særtrekk som bør forsøkes løst i et regionalt perspektiv, eventuelt gjennom interkommunalt plansamarbeid. Planstrategien skal beskrive hvordan reindrifta skal medvirke i planprosessen.

3.3.2 Reindriftnæringas påvirkningsmuligheter

Kommunen/fylkeskommunen bør, men er ikke forpliktet til å, gjennomføre medvirkningsprosesser i forbindelse med utarbeidelse av planstrategi. Forslag til strategi skal gjøres offentlig tilgjengelig minst 30 dager før behandling i kommunestyret/fylkestinget. I denne perioden kan reindriftnæringa selvkontakt med kommunen/fylkeskommunen og gi tilbakemeldinger på forslag til planstrategi, for å synliggjøre hvordan reindrifta bruker arealene og hvilke arealer som er spesielt viktige. Det kan også gis innspill til hvilke forventninger de har til medvirkning i kommende planprosesser.

3.3.3 Statsforvalteren og Sametingets påvirkning

Statsforvalteren som reindriftsmyndighet kan uttale seg om innholdet i en kommunal planstrategi, og komme med innspill på temaer som bør innarbeides.

Regional planstrategi utarbeides av fylkeskommunen i samarbeid med kommuner og statlige organer, bl.a. statsforvalteren som reindriftsmyndighet, samt organisasjoner og institusjoner som blir berørt av planarbeidet. I begrepet «samarbeid» ligger det at offentlige organer har stor innflytelse på hva den regionale planstrategien skal omhandle.

Sametinget kan uttale seg til kommunale planstrategier i forhold til en helhetlig vurdering av samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv. Sametinget skal som øvrige offentlige organer samarbeide med fylkeskommunen om utarbeidelse av regional planstrategi.

3.4 Planprogram

3.4.1 Saksgang og innhold

Kommunen skal utarbeide planprogram for alle kommuneplaner, samt reguleringsplaner som kan få vesentlig virkning for miljø og samfunn.

Fylkeskommunen skal utarbeide planprogram for alle regionale planer.

Planprogrammet utarbeides i forkant av selve planprosessen, eventuelt sammen med utarbeidelse av planstrategi. Planprogrammet skal bl.a. redegjøre for planens formål, planprosess med frister og deltakere, opplegg for hvordan medvirkning fra reindrifta og andre skal sikres, og hvordan eventuelle konsultasjoner skal legges opp. Planprogrammet skal også beskrive behov og krav til konsekvensutredningen (se kapittel 6 om konsekvensutredninger). Planprogrammet bør angi metodikk for konsekvensutredningen og hvordan nødvendig kunnskap for å vurdere virkninger for reindrifta skal innhentes. Det bør også framgå at det stilles krav til reindriftsfaglig kompetanse når konsekvensene for reindrifta skal utredes. Forslag til planprogram skal sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn med frist på minst seks uker før planmyndigheten fastsetter planprogrammet.

3.4.2 Reindriftsnæringas påvirkningsmuligheter

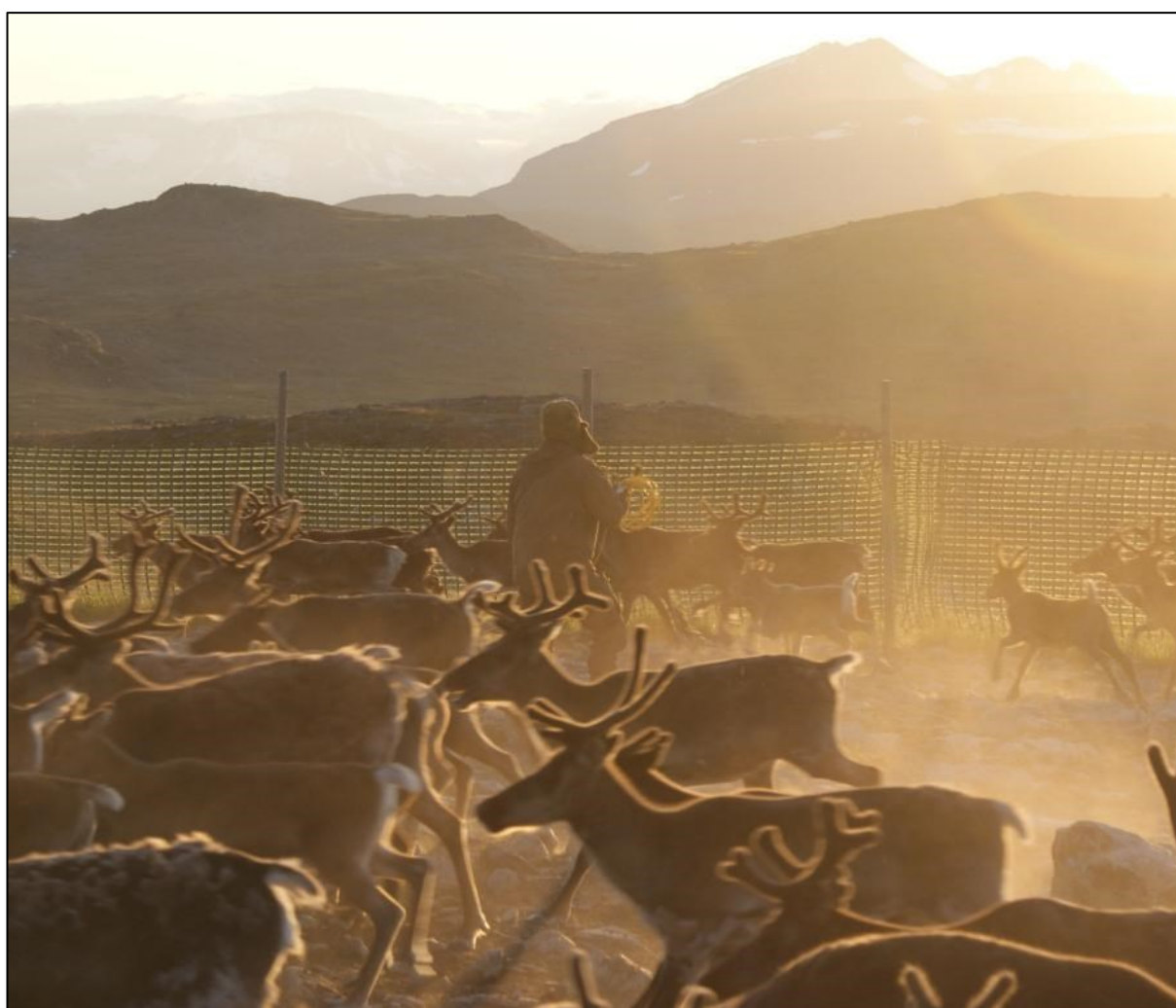
Planprogrammet er et viktig dokument for reindriftsnæringa fordi det beskriver hvordan en kommende planprosess konkret skal foregå, hvilke behov planen skal dekke og hva som skal utredes i konsekvensutredningen. I denne fasen bestemmes kunnskapsgrunnlaget som skal ligge til grunn for den videre planleggingen. Dersom kommunen på forhånd har god kjennskap til næringas behov og situasjon, vil de tidlig i planprosessen kunne ta hensyn til reindriftsinteressene. Derfor er det svært viktig at distriktene er aktive i denne fasen. Kommunen bør invitere til møter med reinbeitedistriktene når planprogram utarbeides. Skjer ikke dette kan distriktene be om det. Kommunen skal sende planprogrammet på høring til berørte reinbeitedistrikter. Viktige punkter som distriktene kan vurdere å gi tilbakemelding på kan være:

- Er reinbeitedistriktets arealbehov og interesser tatt med i beskrivelsen av hva planen skal omhandle?
- Er det andre beskrevne arealbehov som kan berøre reindriftas arealer uten at dette er tilstrekkelig omtalt?
- Dekker krav til konsekvensutredningen de sannsynlige virkningene planen kan få for næringa?
- Er kravene til reindriftsfaglig kompetanse for den som skal utføre konsekvensutredningen tilstrekkelig beskrevet?
- Hvordan skal medvirkning fra reindriftsnæringa foregå? For eksempel er planlagte aktiviteter tilstrekkelige, er alle berørte tatt med, legges det opp til møter, er møteplasser og framdriftsplan i planprosessen realistisk i forhold til reindriftsnæringas arbeidssituasjon?
- Skal det gjennomføres konsultasjoner? Hvis ikke, er konsultasjonsplikten vurdert? (Mer om konsultasjoner se kapittel 3.5.2).
- Er det krav om at alle skisser og planforslag skal fremstilles med gode illustrasjoner? Distriktene bør være tydelig på at dette må gjøres slik at de er i stand til å vurdere konsekvensene av planforslagene. Illustrasjoner i 3D er svært nyttige til dette formålet og er særlig aktuelt for reguleringsplaner.

3.4.3 Statsforvalteren og Sametingets påvirkning

Statsforvalteren som reindriftsmyndighet bør bidra til at aktuelle problemstillinger som berører reindrifta er godt beskrevet i planprogrammet. I høringsuttalelsen til planprogrammet skal statsforvalteren særlig legge vekt på virkningen planen kan få for reindriftnæringa og kontrollere at krav til planprogram i gjeldende lovverk er oppfylt. Statsforvalteren bør også bidra til at planmyndigheten har kontakt med berørte reinbeitedistrikter i utarbeidelsen av planprogrammet.

Sametinget gjør en helhetlig vurdering av planprogrammet i forhold til samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv, herunder også opplegg for medvirkning i planprosessen og eventuelle behov for konsultasjoner med samiske interesser.

Rein i samlegjerde. Foto Erlend Winje, NIBIO

3.5 Arealplaner

3.5.1 Saksgang og innhold

Kommuneplanen består av en **arealdel** og en **samfunnsdel**. Kommuneplanen skal tas opp til vurdering minst en gang i valgperioden. Kommunestyret tar da stilling til om det er behov for å sette i gang en planprosess, eller om eventuell gjeldende plan skal beholdes. Kommunen skal legge til rette for bred medvirkning fra reindriftsnæringa undervegs i planarbeidet. Kommuneplaner kan også utløse konsultasjonsplikt med berørte samiske interesser. Når planforslag foreligger skal planen sendes på høring til berørte parter og offentlige myndigheter, samt gjøres tilgjengelig for allmenheten.

Kommuneplanens samfunnsdel skal beskrive viktige utfordringer for kommunen og hva som skal gjøres for å møte utfordringene. Kommuner innenfor det samiske reinbeiteområdet skal som et minimum foreta prioriteringer og legge strategier som er nødvendig får å sikre arealgrunnlaget for reindrifta i et langsiktig perspektiv.

Kommuneplanens arealdel er basert på samfunnsdelen og skal vise hovedtrekkene i arealbruken gjennom planperioden. Hele kommunens areal blir da avsatt til ulike prioriterte arealformål. Arealdelen består av plankart, planbeskrivelse, planbestemmelser, retningslinjer og konsekvensutredning (se kapittel 6 om konsekvensutredninger). I kommuner med reindriftsområder skal reindriftas arealer inngå i arealformålet «LNFR» (samlekategori for Landbruk-, Natur-, Friluftsliv- og Reindriftsområder). LNFR-områder kan deles inn i to underformål, der areal til reindriftas samle-, skille-, og merkeanlegg, gjeterhytter og feltslakteanlegg inngår i «areal for nødvendige tiltak for landbruk, reindrift og gårdstilknyttet næringsvirksomhet». Det andre underformålet er områder hvor det kan tillates spredt bolig-, fritids- eller næringsbebyggelse som ikke anses som en del av landbruk eller reindrift. Eventuelle tiltak i dette underformålet må likevel være avklart opp mot andre interesser og sektorlover. Juridisk bindene bestemmelser til arealformålet LNFR kan ikke være i strid med bestemmelsene i reindriftsloven om reindriftas arealbruk og etablerte rettigheter. Hensynssoner som viser viktige reindriftsområder bør innarbeides i arealplanen. Det kan knyttes retningslinjer og juridisk bindende bestemmelser til hvordan reindrifta skal ivaretas i hensynssonene. Områder som er fredet mot reindrift er hjemlet i reindriftsloven og kan ikke reguleres av arealplanen. Interkommunalt plansamarbeid kan være hensiktsmessig for å sikre reindriftas behov for sammenhengende arealer over kommunegrenser.

Reguleringsplan er en detaljert plan for et gitt område. Den består av arealplankart med tilhørende bestemmelser som angir bruk, vern og utforming av arealer og fysiske omgivelser. Reguleringsplan kan utarbeides som områderegulering eller detaljregulering. I reguleringsplaner der formålet er utbygging av for eksempel hytter, veger eller industri skal hensynet til reindrifta vurderes på samme måte som for kommuneplanens arealdel. Det kan også stilles krav om konsekvensutredning. Kommunen skal utarbeide områderegulering for reindrifta der dette er bestemt i kommuneplanen, og ellers fortløpende vurdere behov for regulering. Områderegulering for reindrifta kan gjøres der det er viktig å sikre reindriftas bruk av området, samtidig som det er behov for å begrense andre interessers aktivitet i det samme området. Detaljregulering kan utarbeides for områder med behov for mer detaljert arealstyring, eller for å sikre gjennomføring av bestemte tiltak. Det er ikke adgang til å regulere selve utøvelsen av reindrifta. Den skal skje i tråd med det som er fastsatt i med hjemmel i reindriftsloven og etablerte rettigheter. På samme måte som for kommuneplanen skal kommunen undervegs i reguleringsplanarbeidet legge til rette for medvirkning fra reindriftsnæringa. Reguleringsplan kan også utløse konsultasjonsplikt med berørte samiske interesser. Planutkast skal sendes på høring til offentlige myndigheter og berørte interesser.

Forslag til detaljregulering kan også fremmes av private. Kommunen skal godkjenne planinitiativet, planprosess med opplegg for medvirkning, behov for konsekvensutredning og til slutt det endelige planforslaget.

Kommunen kan også avvise planinitiativet før det iverksettes dersom dette er mangefult utredet eller at forslaget er i strid kommuneplanens arealdel. Om kommunen er kjent med at planinitiativet kan få store negative effekter for reindriftsnæringa kan initiativet også avvises. Dette er en viktig mulighet da en tidlig avklaring sparer både tiltakshaver og kommunen for mye arbeid med en plan som trolig ikke vil kunne vedtas uansett.

Regional plan skal utarbeides for de områdene som er fastlagt i den regionale planstrategien. Den består av plandokument, konsekvensutredning og handlingsprogram. Det kan fastsettes planbestemmelser for arealbruk i en regional plan. For eksempel kan det innenfor reindriftas særverdiområder settes begrensninger for bygge- og anleggstiltak. Det kan også gis bestemmelser for å sikre reindriftas infrastruktur knyttet til flyttleier, slakte- og skilleanlegg med omkringliggende bruksområder. En regional planbestemmelse kan likevel ikke være til hinder for gjennomføring av utbyggingstiltak av nasjonal betydning, for eksempel gjennomføring av kraftanlegg. Fylkeskommunen skal ved utarbeidelse av planen legge til rette for medvirkning fra reindriftsnæringa og samarbeide med berørte offentlige myndigheter og organisasjoner. En regional plan kan også utløse konsultasjonsplikt med berørte samiske interesser. Når planforslag foreligger skal planen sendes på høring til berørte parter og offentlige myndigheter, samt gjøres tilgjengelig for allmenheten. Regionale planer kan omfatte hele eller deler av fylket, og flere fylkeskommuner kan samarbeide om planleggingen. En regional plan kan gi grunnlag for interkommunalt plansamarbeid for å sikre reindriftas arealer på tvers av kommunegrenser. Dersom det utarbeides regionale planer for andre sektorer, men som kan få virkning for reindriftsutøvelsen, skal hensynet til reindriftsinteressene også være en del av planen. Regionale planer skal legges til grunn for regionale organers virksomhet, og for kommunal og statlig planlegging. De er også forpliktet til å følge vedtatt plan.

3.5.2 Reindriftsnæringas påvirkningsmuligheter

Varsel om planoppstart: Ved planoppstart skal kommunen/fylkeskommunen varsle berørte parter direkte om at planarbeid skal igangsettes. Dette gjøres ofte samtidig som planprogrammet sendes på høring. Når reinbeitedistriktet har mottatt et slikt varsel bør man starte forberedelsene til den kommende planprosessen.

Viktige forberedelser kan være:

- Sende distriktsplanen til kommunen/fylkeskommunen dersom dette ikke er gjort tidligere.
- Kontrollere at reindriftas arealbrukskart for distriktet er korrekte, og eventuelt ta initiativ til oppdatering (se kapittel 2.2).
- Bestemme hvem som skal representere reinbeitedistriktet i planprosessen.
- Dersom saken gjelder en reguleringsplan som ikke automatisk har krav om konsekvensutredning, bør reinbeitedistriktet vurdere om konsekvensene for reindriftsnæringa likevel bør utredes og eventuelt stille krav til innhold i konsekvensutredningen.
- Punktene nevnt i kapittel 3.4.2 om reindriftsnæringas påvirkning i planprogram er også aktuelt i denne fasen dersom dette ikke er gjort tidligere.

Medvirkningsprosesser: I denne fasen utarbeides planforslag og eventuelle drøftingsutkast som tas opp med berørte reinbeitedistrikter. Dette er den viktigste og mest tidkrevende delen av planprosessen, og det er ikke uvanlig at det må gås flere runder med kommunen/fylkeskommunen. Det er ingen faste regler for hvordan medvirkningsprosesser skal legges opp, men myndighetene er pliktig til å legge til rette for aktiv medvirkning fra alle berørte, og spesielt tilrettelegge for grupper med spesielle behov. Dette kan for eksempel være reindriftnæringa som tidvis oppholder seg borte fra hjemstedet i lengre perioder, og dermed ikke har anledning til å delta på oppsatte arrangementer og møter. Viktige punkter som reinbeitedistriktene kan foreslå tas inn i planen kan være:

- At det avsettes hensynssoner rundt særlig viktige arealer og anlegg for reindrifta, som for eksempel rundt gjerdeanlegg, trekkleier, sentrale flyttleier, kalvingsland, oppsamlingsområder, beitehager og minimumsbeiter.
- At det innføres planbestemmelser eller retningslinjer tilknyttta hensynssonene som begrenser annen bruk, eller setter vilkår for annen bruk, slik at den ikke er til skade eller ulempe for reindrifta.
- Planbestemmelser og retningslinjer kan også gis for områder utenfor hensynssonene og kan nyttes for å motvirke at tiltak får uheldige konsekvenser for reindriftnæringa. Eksempel kan være hvor hytter, anlegg, skogsveier og scooterløyper ikke bør etableres.
- At de samlede virkningene for reindriftnæringa må vurderes i planen, og at dette også gjelder virkningen av tidligere vedtatte eller godkjente planer og tiltak.

Mer generelle innspill kan også være aktuelle:

- Planens virkning for samisk kultur og næringsutøvelse skal være utredet. Vurderingene skal være skriftlige og tilgjengelige.
- Planen skal ivareta areal- og ressursgrunnlaget for reindriftnæringa.
- Planen skal bidra til bærekraftig bruk og ivaretagelse av naturen som grunnlag for reindriftnæringa.
- Reindriftnæringa styres av reindriftnæringens lov og kan ikke reguleres gjennom plan- og bygningsloven.

Konsultasjoner: Konsultasjonsretten er hjemlet i sameloven og forplikter statlige myndigheter og underliggende virksomheter, fylkeskommuner og kommuner. Den er også nedfelt i ILO-konvensjonen nr. 169. Konsultasjonsretten betyr at samiske interesser har rett til å bli konsultert i saker som vil kunne berøre dem direkte. I ordlyden «berører direkte» ligger det at den gjelder i saker som kan få en spesiell innvirkning på den samiske befolkningen i større grad enn den øvrige befolkningen. Konsultasjonsretten kan dermed komme til anvendelse for reindriftnæringa i arealplansaker. Til forskjell fra høring som innebærer å kunne gi uttrykk for sine synspunkter, betyr konsultasjon at det skal være en reell mulighet til å påvirke beslutningene. Formålet er å oppnå enighet om foreslåtte tiltak. Konsultasjon skal også sikre at samiske interesser kommer tidlig inn i planprosesser.

Høring: Berørte distrikter skal få tilsendt forslag til plan på høring. Den skal også legges ut til offentlig ettersyn for allmennheten. I denne fasen er de viktigste premissene for planen lagt, men distriktene kan fortsatt påvirke utfallet av planen ved å gi en formell høringsuttalelse. Da er det opp til kommunestyret/ fylkestinget å bestemme om høringsuttalelsen skal tas til følge, eller om det opprinnelige planforslaget skal ligge fast. Planmyndigheten vektlegger ofte høringsuttalelser, og det er derfor viktig at reinbeitedistriktene gir tilbakemelding på planforslaget og at forslag til endringer er godt begrunnet.

Godkjenning av plan: Når høringsrunden er avsluttet og eventuelle innspill til planen er behandlet av kommunen/fylkestinget, kan den endelige planen vedtas. I behandlingen skal det komme fram hvilken vekt høringsuttalelse er tillagt. Dersom det foreligger innsigelser fra offentlige myndigheter, og disse ikke er tatt til følge av kommunestyret/fylkestinget etter forhandlinger, sendes planen til Kommunal- og moderniseringsdepartementet for endelig avgjørelse. Planen er juridisk bindende når vedtak om godkjent plan er kunngjort.

7.2 Sone med særlig hensyn til landbruk, reindrift, mineralressurser, friluftsliv, grønnsstruktur, landskap eller bevaring av natur- eller kulturmiljø

7.2.1 Områder og anlegg i reindrifta (H520)

ilandførings- og prammingsanlegg

Følgende ilandførings- og prammingsområder er vist som hensynssone på plankartet:

1. Aslakheimen
2. Saltvika
3. Svartskog (3 parseller)
4. Steikbukta (Skillefjordnes)
5. Lavrragohpi (Korsfjorden)
6. Nordnes
7. Lille Bekkarfjord (Seiland)
8. Bikkabukta (Seiland)
9. Vuojatluokta (Stjernøya)
10. Ytre Simasvik (Stjernøya)
11. Simavik (Stjernøya)

Innenfor områdene er det ikke lov til å gjennomføre tiltak eller utøve virksomhet som vil kunne være til ulempe for pramming/ilandføring av rein.

Figur 4. Eksempel på hensynssoner for reindrifta i kommuneplanens arealdel for Alta kommune.

Kilde: alta.kommune.no

3.5.3 Statsforvalteren og Sametingets påvirkning

Varsel om planoppstart: Ved planoppstart skal kommunen/fylkeskommunen varsle statsforvalteren som reindriftsmyndighet og Sametinget om at planarbeid skal igangsettes. Dette gjøres ofte samtidig som planprogrammet sendes på høring.

Samråd og konsultasjon: Samråd innebærer at kommunen og offentlige myndigheter skal samarbeide gjennom planprosessen slik at statlige-, regionale- og sektorinteresser ivaretas. Statlige og regionale myndigheter skal i tillegg bistå kommunen med planfaglig veiledning. Statsforvalteren som reindrifts-myndighet har et særlig ansvar for at det tas hensyn til reindriftnæringa i planen. Sametinget har et bredere saksområde og kan involvere seg i spørsmål som omhandler samisk kultur, næring og samfunnsliv. Sametinget har ikke konsultasjonsrett i regionale og kommunale planprosesser, men dersom de ønsker konsultasjoner, må kommunen/fylkeskommunen vurdere om saken har en karakter som tilsier at det kan være riktig å konsultere Sametinget. Sametinget kan også være med på konsultasjoner dersom reindriftnæringa ønsker det.

Høring og innsigelse: Offentlige myndigheter får tilsendt planforslag på høring. I denne fasen er de viktigste premissene for planen allerede lagt, men myndighetene kan fortsatt påvirke utfallet av planen ved å gi en formell høringsuttalelse. Statlige og regionale myndigheter kan, om nødvendig, fremme innsigelse til planen dersom de mener nasjonale eller vesentlige regionale interesser ikke er ivarettatt. Innsigelse betyr at planen ikke kan vedtas før det aktuelle spørsmålet er løst. Statsforvalteren som reindriftsmyndighet og Sametinget kan fremme innsigelse dersom de mener planen hindrer rettmessig reindrift i planområdet. Sametinget kan i tillegg fremme innsigelse på bakgrunn av hensynet til samisk kultur eller annen næringsutøvelse. Innsigelser skal så langt det er mulig løses mellom planmyndigheten og myndigheten som har fremmet innsigelsen.

Godkjenning av plan: Når høringsrunden er avsluttet og eventuelle innspill til planen er behandlet av kommunen/fylkestinget, kan den endelige planen vedtas. I behandlingen skal det komme fram hvilken vekt høringsuttalelse er tillagt. Dersom det foreligger innsigelser fra offentlige myndigheter, og disse ikke er tatt til følge av kommunestyret/fylkestinget etter forhandlinger, sendes planen til kommunal- og moderniseringsdepartementet for endelig avgjørelse. Planen er juridisk bindende når vedtak om godkjent plan er kunngjort.

Høst i Vassbotndalen, Alta kommune. Foto Finn-Arne Haugen, NIBIO

4 Dispensasjon fra plan

4.1 Vurdering av søknader om dispensasjon

Kommunen kan gi dispensasjon fra en plan, plankrav og forbudet mot bygging i strandsonen dersom hensikten med bestemmelsene det dispenseres fra, eller hensynene i lovens formålsparagraf, ikke blir vesentlig tilsidesatt. I tillegg skal fordelene av en dispensasjon være klart større enn ulempene.

Dispensasjoner kan gjøre det vanskelig for kommunen og høringspartene å vurdere de samlede belastningene for reindrifta. Kommunen bør derfor primært avklare grensene mellom utbyggingsområder og området hvor reindrift og andre utmarksinteresser har prioritet, gjennom kommuneplanens arealdel.

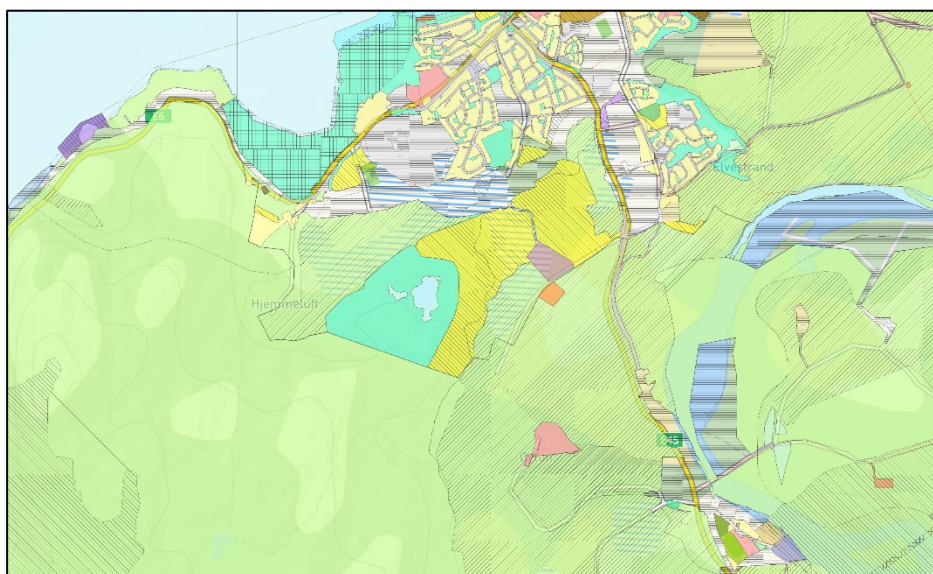
4.2 Saksgang og reindriftsnæringas påvirkningsmuligheter

Dispensasjonssøknader skal forelegges reinbeitedistrikter som kan bli berørt dersom dette er nødvendig for å få saken opplyst og for å sikre en forsvarlig saksbehandling. Søknaden skal også forelegges statlig eller regional myndighet til uttalelse, herunder statsforvalteren som reindriftsmyndighet.

Reinbeitedistriktene kan i sin høringsuttalelse gå inn for, eller være imot, at dispensasjon gis. Det kan også foreslås vilkår som må oppfylles dersom dispensasjon innvilges. Dersom man går imot dispensasjon er det viktig at dette er godt begrunnet og at det konkret vises til hvorfor dispensasjonen vil være negativ for reindriftsnæringa.

Reindriftsnæringa kan også argumentere mot en dispensasjon ved å henvise til at reindrift er en nasjonal interesse og at oppgaver og hensyn med planlegging etter plan- og bygningsloven bl.a. er å sikre naturgrunnet for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv. Dette vil særlig være relevant for reindriftas særverdiområder som flyttleier, brunstland, kalvingsland, sentrale luftingsområder, samt områder i og ved anlegg for merking, skilling og slakting.

Vedtak om dispensasjon kan påklages av reindriftsnæringa. Saken må da tas opp til ny vurdering av kommunen. Enhver med rettslig interesse kan også få prøvet gyldigheten av vedtaket gjennom søksmål og domstolsbehandling. Både klageorganet og domstolene kan prøve om de rettslige kriteriene for dispensasjonen er oppfylt, og om de skjønnsmessige vurderingene oppfyller de vanlige forvaltningsmessige kravene til saklighet og forsvarlighet.

Figur 5. Utsnitt av kommuneplanens arealdel for Alta kommune. Kilde: Norkart AS, kartklient

5 Tiltak og planer etter annet lovverk

5.1 Generelle bestemmelser

Plan- og bygningsloven kapittel 14 gjelder for behandling av planer og tiltak etter annet lovverk. Dette gjelder alle tiltak som kan få vesentlig virkning for miljø og samfunn, og for nærmere bestemte verneplaner etter naturmangfoldloven. Reindriftsnæringa vil være berørt i mange typer planer og tiltak etter annet lovverk. Forskrift om konsekvensutredning angir hvilke planer og tiltak som skal konsekvensutredes. Nærmere om krav til innhold, saksgang og reindriftsnæringas påvirkningsmuligheter i konsekvensutredninger er beskrevet i kapittel 6.

For tiltak og planer som ikke omfattes av krav om konsekvensutredninger, skal reindriftsnæringa og relevante offentlige myndigheter likevel involveres. I tillegg gjelder konsultasjonsplikten i saker som kan angå samiske interesser direkte. Statsforvalteren som reindriftsmyndighet og Sametinget har også mulighet til å fremme innsigelse på samme måte som for planer og tiltak etter plan- og bygningsloven (se kapittel 3.5.3).

For mindre tiltak som ikke omfattes av konsekvensutredning eller arealplan, vil forvaltningslovens krav til offentlige myndigheters saksbehandling ha betydning. Forvaltningsloven slår fast saken skal være så godt opplyst som mulig, og at berørte parter, for eksempel reindriftsnæringa, har fått anledning til å uttale seg.

5.2 Konesesjoner

Innfor flere sektorer avgjøres planer og tiltak etter konsesjonsbehandling med krav om konsekvensutredning. For reindriftsnæringa er særlig konsesjoner innen energisektoren og mineralsektoren viktig.

I energisektoren behandles søknader om konsesjoner etter energiloven, vannressursloven og vassdrags-reguleringsloven. NVE er ansvarlig myndighet. Konsesjoner innen mineralsektoren behandles etter mineralloven, og her er Direktoratet for mineralforvaltning ansvarlig myndighet. Nærmere om hvilke planer og tiltak som omfattes av konsekvensutredning i forbindelse med konsesjonsbehandlingen er listet i forskrift om konsekvensutredning (se kapittel 6).

5.3 Verneplaner

For alle vedtak om områdevern etter naturmangfoldloven som kan berøre samiske interesser, skal det legges vekt på hensynet til samiske kultur, herunder hensyn til reindriftsnæringa. Saksbehandlingen ved områdevern har krav om medvirkning og høring, og følger samme prinsipp som arealplaner etter plan- og bygningsloven (se kapittel 3.4 og 3.5). Verneplaner større enn 250 km² skal alltid konsekvensutredes (se kapittel 6).

5.4 Snøscooterløyper

Kommuner kan fastsette forskrift om opprettelse av snøscooterløyper. Saksgang i slike saker skal følge bestemmelsene i forvaltningslovens kapittel VII og plan- og bygningsloven. Prosessen vil være tilsvarende som beskrevet for arealplan etter plan- og bygningsloven (se kapittel 3.4 og 3.5), men det er ikke krav om konsekvensutredning.

6 Konsekvensutredninger

6.1 Krav og innhold i konsekvensutredninger

Konsekvensutredninger er hjemlet i plan- og bygningsloven og forskrift om konsekvensutredninger. I arbeidet med planer og tiltak etter plan- og bygningsloven (se kapittel 3.4 og 3.5) og annet lovverk (se kapittel 5) som vil eller kan berøre reindrifta, skal konsekvenser for reindrifta utredes. Hvilke planer og tiltak dette gjelder er listet i vedlegg I og II til forskrift om konsekvensutredninger. Lenke:

<http://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-06-21-854?q=forskrift%20om%20konsekvensutredning>

Konsekvensutredninger skal være faktabasert, pålitelig og uavhengig. Det skal tas utgangspunkt i relevant og tilgjengelig informasjon. Hvis det mangler slik informasjon, skal den innhentes.

Relevant informasjon om reindrifta er distriktsplaner og reindriftas arealbrukskart, i tillegg til informasjon som innhentes gjennom dialog med reinbeitedistriktene og statsforvalteren som reindriftsmyndighet. Det er avgjørende at utreder har befaringer og dialog med reinbeitedistriktene, særlig for å innhente tradisjonell kunnskap som i stor grad er muntlig, og avhengig av personlig overlevering. Utkast til konsekvens-utredningen skal i tillegg sendes på høring til berørte interesser og offentlige myndigheter

I konsekvensutredningen må det dokumenteres at utreder har reindriftsfaglig kompetanse, eller at reindriftsfaglig kompetanse er innhentet. Hvilke krav man setter til reindriftsfaglig kompetanse er ikke definert nærmere.

Konsekvensutredningen må ta utgangspunkt i den helhetlige tradisjonelle bruken av reindrifta i det aktuelle området og de omkringliggende områdene, uavhengig av kommune- og fylkesgrenser. Konsekvensene av de samlede virkningene for reindrifta av allerede gjennomførte, vedtatte eller godkjente planer og tiltak skal også vurderes.

Dersom det foreligger flere alternativer til plan, skal det redegjøres for konsekvensene de ulike alternativene har for reindrifta. Usikkerhet om konsekvensene og eventuelle behov for nærmere utredninger skal også beskrives. Konsekvensutredningen skal også beskrive tiltak som er planlagt for å redusere vesentlige skadevirkninger både i anleggs- og driftsfasen av tiltaket.

6.2 Ansvarlig myndighet

Forskrift om konsekvensutredning fastsetter hvem som er ansvarlig myndighet i ulike sakstyper. Forenklet kan man si at kommunen (fylkeskommunen i regionale planer) er ansvarlig myndighet i saker som behandles etter plan- og bygningsloven. NVE er ansvarlig myndighet i større energisaker og Direktoratet for mineralforvaltning i saker som omhandler mineralutvinning. Det er ansvarlig myndighet som setter rammer for hvilke utredninger som skal gjøres og omfanget av dem. Hvordan ansvarlig myndighet utøver sin rolle har avgjørende betydning for hvordan reindriftnæringa og andre parter blir berørt av planer og tiltak.

Når ansvarlig myndighet har mottatt forslag til konsekvensutredning skal de vurdere om utredningene er god nok, og de kan stille krav til ytterligere utredninger dersom utredningen anses som mangelfull.

Dersom høringsuttalelsene fører til endring av planen/tiltaket, skal konsekvensene av disse endringene også redegjøres for. Hvis endringene fører til nye vesentlige virkninger for reindriftnæringa, skal det gjennomføres en ny høringsrunde.

Ved sluttbehandling av konsekvensvurderingen skal ansvarlig myndighet ta stilling til høringsuttalelsene og gjøre rede for hvilken vekt de er tillagt. Det kan også stille krav om framtidig

overvåking av negative virkninger av tiltaket. Når vedtaket er fattet skal det kunngjøres og gjøres kjent for offentligheten etter bestemmelsen i plan- og bygningsloven.

Dersom private tiltakshavere fremmer forslag til detaljregulering skal tiltakshaver redegjøre for om planen er omfattet av forskrift om konsekvensutredninger, og hvordan kravene i tilfelle skal ivaretas. Kommunen er ansvarlig myndighet og skal vurdere om dette er godt nok ivaretatt

6.3 Reindriftsnæringas påvirkningsmuligheter

Konsekvensutredninger tilknyttet planer og tiltak etter plan- og bygningsloven er en del av planbehandlingen og følger saksgangen beskrevet i kapittel 3.4 og 3.5. Konsekvensutredning etter annet lovverk følger samme prosedyre, men begrepet «planprogram», som beskriver krav til prosess og innhold i konsekvens-utredningen, erstattes ofte med «melding med forslag til utredningsprogram» selv om innholdet er det samme. Vær oppmerksom på at noen planer og tiltak etter annet lovverk har krav om konsekvensutredning, men har ikke krav om melding og utredningsprogram (se opplisting i vedlegg I og II til forskrift om konsekvens-utredninger).

Reinbeitedistriktenes informasjonskilder og påvirkningsmuligheter ved utarbeidelse av planer og konsekvensutredninger er beskrevet i kapittel 2 og 3. Sentrale punkter i prosessen er:

- Informasjonskilder, se kapittel 2.
- Planprogram/melding om utredningsprogram, se kapittel 3.4.2.
- Utarbeidelse av konsekvensutredningen, se kapittel 3.5.2

Vindkraftverk på Kvaløya, Tromsø kommune. Foto Jutta Kapfer, NIBIO

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) ble opprettet 1. juli 2015 som en fusjon av Bioforsk, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) og Norsk institutt for skog og landskap.

Bioøkonomi baserer seg på utnyttelse og forvaltning av biologiske ressurser fra jord og hav, fremfor en fossil økonomi som er basert på kull, olje og gass. NIBIO skal være nasjonalt ledende for utvikling av kunnskap om bioøkonomi.

Gjennom forskning og kunnskapsproduksjon skal instituttet bidra til matsikkerhet, bærekraftig ressursforvaltning, innovasjon og verdiskaping innenfor verdikjedene for mat, skog og andre biobaserte næringer. Instituttet skal levere forskning, forvaltningsstøtte og kunnskap til anvendelse i nasjonal beredskap, forvaltning, næringsliv og samfunnet for øvrig.

NIBIO er eid av Landbruks- og matdepartementet som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og eget styre. Hovedkontoret er på Ås. Instituttet har flere regionale enheter og et avdelingskontor i Oslo.

Forsidefoto: Finn-Arne Haugen. Rein i motlys, Istinden, Balsfjord kommune. NIBIO
Baksidefoto: Finn-Arne Haugen. Rein på beite i Skreddalen, Balsfjord kommune. NIBIO